

ศึกษาแนวทางการดำรงสมณะเพศให้ยั่งยืน

A Study of Guidelines for Sustainability of Being Monkhood

พระวิทย์ อาภัสสร (พรมพิงค์)

พระมหาอินทร์วงศ์ อิสสรภาณี. ดร.

ปกรณ มหากันธา

หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

wpomping3@gmail.com

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาหลักธรรมเพื่อการดำรงสมณะเพศ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยและอุปสรรคในการดำรงสมณะเพศให้ยั่งยืน 3) เพื่อเสนอแนวทางในการดำรงสมณะเพศให้ยั่งยืน การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์กับ พระสงฆ์ที่ดำรงสมณะเพศ อายุพรรษา 40 พรรษาขึ้นไป จำนวน 10 รูป และ ขรวาาสที่เคยอุปสมบทเป็นพระภิกษุ เกิน 10 พรรษา จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ เนื้อหา แล้วนำเสนอในรูปแบบพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1) หลักธรรมเพื่อการดำรงสมณะเพศ ได้แก่ 1.การปฏิบัติตามโอวาทปาติโมกข์ อันเป็นหลักการ 3 คือ การ ไม่ทำบาปทั้งปวง การทำกุศลให้ถึงพร้อม การทำจิตใจให้บริสุทธิ์ 2.การปฏิบัติตามอุดมการณ์ 4 คือ ความอดทนอด กลั้น การมุ่งให้ถึงพระนิพพาน การไม่พึ่งทำผู้อื่นให้ลำบาก การพึ่งเป็นผู้มีจิตใจสงบ และ 3.วิธีการ 6 คือ การไม่กล่าว ร้าย การไม่ทำร้าย ความสำรวมในพระปาฏิโมกข์ ความเป็นผู้รู้จักประมาณในการบริโภค การนั่งนอนในที่อันสงัด การเพียรในอธิจิต นอกจากนี้ควรยึดหลักพรหมจรรย์ หลักพระวินัย และหลักพระธรรม

2) ปัจจัยและอุปสรรคในการดำรงสมณะเพศให้ยั่งยืน พระสงฆ์จะต้องดำเนินตามพระธรรมวินัย เพื่อให้ ดำรงตนก้ำกัจัด อาสวะกิเลส ภายในใจโดยนำหลักธรรมนั้นมาขัดเกลาจิตใจ

3) แนวทางในการดำรงสมณะเพศให้ยั่งยืน ควรยึดหลัก 4 พ คือ 1.ความเพียรระวัง คือ ความเบื่อหน่าย ความอยากมี อยากเป็น อยากได้ ทำให้ไม่รู้จักพอ 2.เพียรละ คือ ละเว้นจากทำความชั่วทางกาย ทางวาจา และทาง ใจ 3.เพียรรักษา คือ การรักษาสิ่งที่ตั้งงาม รักษาศีลปาฏิโมกข์ รักษาจารีตประเพณี ให้เกิดขึ้นต่อส่วนตัวและส่วนรวม 4.เพียรเจริญ คือ การทำสิ่งเดิมให้เจริญขึ้น โดยการสนับสนุน แก่ไข ให้เกิดความเจริญต่อการดำรงสมณะให้ยั่งยืน ตามหลักสัมมปธาน 4

คำสำคัญ: การดำรงสมณะเพศ. ยั่งยืน

Abstract

This thesis has 3 objectives as follows: 1) to study the Dhamma principles for maintaining the monkhood. 2) to study the factors and obstacles for maintaining a sustainable monkhood. and 3) to propose the guidelines for maintaining a sustainable monkhood. This research is a qualitative research methodology by using data collection from interviewing the Buddhist monks who are monkhood and 40 years up of 10 monks and laymen who used to ordain the Buddhist monks over 10 years of 10 people. The tools is the use of structured interviews. data are analyzed by content analysis. and then presented in description.

The findings of this research as follows:

1) Dhamma principles for maintaining the monkhood as follows: 1. The following Ovādapātimokkha (the principal teaching) has three principles. including do not commit all sins. to be ready making merit. to purify the mind. 2. The following ideology has four issues. including the patience. focusing on Nirvana. do not cause difficulty to others. being a peaceful person. and 3. Six methods. including do not blame. do not hurt. the composer in Ovādapātimokkha. Being an approximator of consumption Sitting and sleeping in a quiet place. perseverance in Adhicitā. In addition. that should adhere to the principles of celibacy. disciplines and dhamma.

2) The factors and obstacles of maintaining a sustainable monkhood. the Buddhist monks must follow the discipline in order to sustain oneself. get rid of the desire within the heart by applying that principle to refine lust.

3) The way in sustaining a sustainable monkhood should be based on the 4 subjects. including 1. Being careful is to be bored. craved. desired. and insatiable. 2. Painstaking is to refrain from physical. verbal and mental evil. 3. Retaining is to maintain good things. observe the precepts of Ovādapātimokkha. and keep the tradition to occur both the personal and public. 4. Progress is to do the same thing for growing up by supporting and solving for the prosperity to maintain the monkhood according to the 4 Sammappadhāna.

บทนำ

ในอดีตสังคมไทยได้นับถือพระพุทธศาสนาอยู่เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน อาจเป็นเวลากว่า 2.000 ปี (พิน ดอกบัว. 2542 : 246-275) ประชากรชาวไทยกว่าร้อยละ 90 เป็นชาวพุทธ จนประเทศไทยเป็นประเทศเดียวในโลกที่มีประชากรซึ่งนับถือศาสนาพุทธมากที่สุด และยังเชื่อกันอีกว่า ประเทศไทยเป็นแหล่งที่ พระพุทธศาสนา

เจริญรุ่งเรืองกว่าประเทศใด ทำให้ผู้ที่สนใจพากันมาศึกษาและปฏิบัติธรรมกันมาก เช่นที่วัดป่าบ้านนาชาติ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้น ทั้งนี้ก็ด้วยที่ว่าพระสงฆ์ในประเทศไทยได้ยึดถือ หลักตามพระไตรปิฎก ซึ่งถือว่าเป็นคัมภีร์ดั้งเดิมเป็นหลักในการศึกษา จึงทำให้พระพุทธศาสนาในเมืองไทยยังอยู่ในรูปบริสุทธิ์ทั้งในด้านปริยัติและปฏิบัติกว่าที่อื่น

ขณะเดียวกันการศึกษาภาษาบาลีจึง มีความสำคัญสำหรับพระสงฆ์ไทยมาก เพราะเป็นหัวใจในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ที่ถูกต้องทาง พระพุทธศาสนาและช่วยรักษาพระพุทธศาสนาที่ถ่องแท้ไว้อีกด้วยนอกจากนั้นแล้วเมื่อกล่าวถึงการได้เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาก็ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอีก อย่างหนึ่ง การบวชพระมีความสำคัญทั้งในแง่ศาสนาและสังคมวิทยา การบวชไม่ว่าจะใช้ศัพท์ใด เป็น กระบวนการผ่านแดน จากเพศฆราวาสไปสู่เพศนักบวชจากโลกหรือภูมิหนึ่งไปสู่อีกโลกหรือภูมิหนึ่ง ซึ่งต่างกันอย่างสิ้นเชิง สำหรับเถรวาทนิกายแห่งพุทธศาสนา ที่พระต้องอยู่ส่วนพระ ต่างหากจากชาวบ้าน พระ เณร นุ่งห่มเหลือง กินอาหารได้วันละไม่เกิน 2 มื้อ คือมื้อเช้าและมื้อกลางวัน ไม่เพียงแต่แต่งงาน ไม่ได้ หากยังแตะตัวหญิงไม่ได้ด้วย การบวชเป็นการสืบทอดศาสนา ทำให้ศาสนายืนยาวต่อไป (สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2543 : 14) ไม่ใช่ เพียงการเข้าสู่ศาสนภูมิเมื่ออายุ 21 ปีบริบูรณ์ ถือศีล 227 ข้อ ปฏิบัตินวกสิกขุธรรม 5 ได้แก่ รักษา ศีล สรรวมอินทรีย์พุทฺธคุณมีขอบเขต ปลีกกายอยู่อย่างสงบและปลุกฝังความเห็นชอบ (อง.ปญจก. (ไทย) 22/114/156.) หลีกเสียง อันตรายแห่งภิกษุ สามเณร 4 ประการ ได้แก่ หน่ายคำสอน เห็นแก่กนกามคุณและรักผู้หญิง (อง.จตุกก. (ไทย) 21/122/165) ดำรง ตนอยู่ด้วยปัจจัย 4 คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะและเภสัช (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). 2548 : 123) เท่านั้น หากจะต้องเผยแผ่ธรรม สั่งสอนให้แก่ภคฤหัสถ์ให้เข้าใจธรรม ปฏิบัติธรรม และเห็นธรรมตามควรแก่การเป็นผู้ครองเรือนด้วย แต่สิ่งสำคัญที่ทำให้บุคคลเข้ามาบวชเป็นภิกษุและสามเณร ประพฤติพรหมจรรย์ในศาสนานี้หวังจะ ออกจากทุกข์ ทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน จะปฏิบัติเพื่อออกจากทุกข์ ทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพานนั้น ก็ ต้องปิดกั้นบาปอกุศลเสีย อย่าให้เกิดขึ้นได้ ถ้าเกิดขึ้นแล้วก็เพียรละเสีย เว้นเสียด้วยกายวาจาใจ ให้บริสุทธิ์ด้วยสติความระวังปิดกั้นบาป และมาละอกุศลเสีย อย่างนี้เป็นความชอบ สมควรแก่เราทั้งหลาย ผู้ปฏิบัติออกจากทุกข์ ทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน จะระวังปิดกั้นบาปอกุศลเสียได้ ก็ต้อง อาศัยการปฏิบัติดีในพระธรรมวินัยนี้ ถึงแม้ว่าพระพุทธเจ้าในประวัติศาสตร์ปรินิพพานไปแล้ว พระธรรมแม้จะมีอยู่ทุกโลกทุกเมื่อ แต่สิ่งลึกซึ้งที่เป็นนามธรรม ยากที่คนจะรู้และเข้าใจแจ่มแจ้งด้วยตนเอง ยิ่งโลกุตตรธรรมด้วยแล้ว ถ้าปฏิบัติไม่ถูกทางก็ไม่มีหวังได้บรรลุ ฉะนั้น พระพุทธเจ้าและ พระธรรม จึงมีลักษณะเป็นสิ่งลึกลับ เปรียบเหมือนสมบัติอันล้ำค่าที่ถูกเก็บไว้ในห้องที่ปิดไว้อย่าง มิดชิด พระสงฆ์เท่านั้นที่ยังอยู่ใกล้ชิดกับคนทั่วไปตลอดเวลา คนจะรู้จักพระพุทธและพระธรรมได้ดี ต้องอาศัยพระสงฆ์เป็นผู้แนะนำสั่งสอน พระสงฆ์จึงเปรียบเสมือนคนเฝ้าประตูถือลูกกุญแจคอยเปิด คลังนำเอาพระธรรมออกมาแจกจ่ายแก่ประชาชน ถ้าขาดพระสงฆ์เสียอย่างเดียวก็นึกไม่รู้จักพระธรรมพระพุทธศาสนาที่เสื่อมสูญตามประวัติศาสตร์ พระพุทธศาสนาจะเสื่อมย่อมเสื่อมที่พระสงฆ์ ก่อน ในประเทศที่พระพุทธศาสนาเสื่อมโทรม ปรากฏว่าพระสงฆ์มีจำนวนน้อย และพระสงฆ์ไม่ทำหน้าที่ของพระสงฆ์อย่างเต็มที่ที่พระพุทธศาสนาจะเสื่อมหรือเจริญย่อมขึ้นอยู่กับพระภิกษุสงฆ์ (แสง จันทรงาม. 2521 : 136)

จากรายงานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พบว่า ในปี พ.ศ.2555 ในประเทศไทยมีพระภิกษุจำนวน 293,879 รูป สามเณร 61,416 รูป รวมทั้งหมด 355,295 รูป (สถิติพระภิกษุสามเณร ประจำปี 2555.

[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.msociety.go.th/article_attach/9759/13910.pdf [20 ตุลาคม 2560].) และในปี พ.ศ.2559 มีพระภิกษุ จำนวน 292.592 รูป สามเณร 59.439รูป รวมทั้งหมด 352.031 รูป จากสถิติดังกล่าว ทำให้เห็นว่า จำนวนพระสงฆ์ลดลงในช่วงห้าปี ลดลง 3.264 รูป คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 0.91 ซึ่งเป็นการลดลงที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนาได้

นอกจากนี้ยังงานวิจัยของพระเกษม นนทสีโล ได้ศึกษาวิเคราะห์ภัยของภิกษุใน พระพุทธศาสนา พบว่า ภัยของภิกษุ คือ ความหวาดสะดุ้งกลัวแห่งจิตของภิกษุ หมายถึง ภัยของ กุลบุตรผู้บวชเป็นบรรพชิตด้วยศรัทธาไม่สามารถปฏิบัติธรรมวินัยได้ ภิกษุเห็นภัยในสังสารวัฏในการ เวียนว่ายตายเกิด เพราะการเกิดบ่อยๆ นั้นเป็นทุกข์ บุคคลบวชด้วยความศรัทธาเลื่อมใสและเมื่อ บวชเข้ามาแล้ว ให้รักษาศีลในพระปาติโมกข์อย่างเคร่งครัด และสำรวมระวังในอินทระทั้ง 6 มีตา หู จมูก ลิ้น กายและใจ มีสติสัมปชัญญะให้ระลึกละสังขารในปัจจุบัน เพื่อเป็นเครื่องป้องกันและบรรเทา ภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับภิกษุ (พระเกษม นนทสีโล (วงศ์กิตติตระกูล). 2557 : 183) ภิกษุที่ไม่สามารถทนต่อภัยเหล่านี้ได้ ย่อมเป็นเหตุให้ลาสิกขาพ้น ความเป็นภิกษุไปเสียมาก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการดำรงสมณะเพศของพระสงฆ์ ในยุคปัจจุบันที่มี ความเจริญทางสังคมเป็นอย่างมาก ว่าพระสงฆ์มีแนวทางในการดำรงสมณะเพศอย่างไร เพื่อที่จะอยู่ในสมณะเพศอย่างมีความสง่างาม เจริญงามในพระพุทธศาสนาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักธรรมเพื่อการดำรงสมณะเพศ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยและอุปสรรคในการดำรงสมณะเพศให้ยั่งยืน
3. เพื่อเสนอแนวทางในการดำรงสมณะเพศให้ยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เครื่องมือในการเก็บ รวบรวม ข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านเอกสาร ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารชั้นต้น (Primary Sources) คือ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.2539 เอกสารชั้นรองจากงานเขียนของนักวิชาการทางพระพุทธศาสนา และ นักการศึกษา ข้อมูลจากฐานข้อมูลสำเร็จรูป (CD-ROM) เครือข่ายสารสนเทศ (Internet) สารานุกรม (Encyclopedia) คัมภีร์และตำราทางพระพุทธศาสนาที่กล่าวถึงเรื่อง หลักพุทธธรรม การดำรงสมณะเพศ รวมถึง เอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมของพระสงฆ์

2. ด้านข้อมูล ศึกษาข้อมูล จัดทำข้อมูลที่ศึกษาและรวบรวมจากประชากร กลุ่มเป้าหมาย ได้มาโดย วิธีการ เจาะจง (Purposive Sampling) จากการสัมภาษณ์บุคคลในตัวอย่างประชากร 20 รูป/คน ได้แก่

- 2.1 พระสงฆ์ระดับอายุพรรษา 40 พรรษาขึ้นไป จำนวน 10 รูป

2.2 ฆราวาส ที่เคยอุปสมบทเป็นพระภิกษุเกิน 10 พรรษา จำนวน 10 คน

3. เครื่องมือในการวิจัย

สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบมีโครงสร้างเพื่อสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 2 ท่าน เพื่อให้คำแนะนำในการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่จะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ปรับแก้ไขแบบสัมภาษณ์ที่ปรึกษาแนะนำ นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบความตรงของแบบสัมภาษณ์ให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. ลงพื้นที่เก็บข้อมูลวิจัยด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เก็บข้อมูลด้วยการบันทึกเสียง การจดบันทึกข้อมูลสัมภาษณ์ และถ่ายภาพประกอบการสัมภาษณ์

5. สรุปผลการวิจัย

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดหมวดหมู่ เรียบเรียงในแต่ละประเด็นอย่างเป็นระบบทำการวิเคราะห์ข้อมูล และเขียนสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้ 1) หลักธรรมเพื่อการดำรงสมณะเพศ 2) ปัจจัยและอุปสรรคในการดำรงสมณะเพศให้ยั่งยืน และ 3) เสนอแนวทางในการดำรงสมณะเพศให้ยั่งยืน

ผลการศึกษา

พระสงฆ์ถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะนอกจากเป็นหนึ่งในพุทธบริษัท 4 ที่เป็นเสาหลักของพระพุทธศาสนาให้มั่นคงแล้ว พระสงฆ์ยังเป็นส่วนหนึ่งของพระรัตนตรัยซึ่งถือว่าเป็นที่พึ่งที่ระลึกอันสูงสุด แต่กระนั้นพระสงฆ์ที่ยังมิได้เป็นอริยสงฆ์ก็มักจะเป็นสังฆวัฏสนะ โดยเป็นสงฆ์ที่เรียกว่าสมมติสงฆ์เป็นที่พึ่งทางจิตใจให้แก่ญาติโยมได้ บทบาทที่สำคัญที่สุดของพระสงฆ์ คือ การปฏิบัติตามคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า และนำคำสอนของพระพุทธองค์มาถ่ายทอดให้แก่พุทธบริษัท และสืบทอดคำสอนนี้ไม่ให้สูญหายไป อาจกล่าวได้ว่า ที่พระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบันตั้งอยู่ได้เพราะอาศัยพระสงฆ์นั่นเอง ในปัจจุบัน พระภิกษุที่ตั้งใจศึกษาและปฏิบัติธรรมมีอยู่เป็นจำนวนไม่น้อย ดังนั้น พระสงฆ์จะต้องที่จะดำเนินตามพระธรรมวินัย เพื่อให้ดำรงตนกำจัดอาสวะกิเลส ภายในใจโดยนำหลักธรรมนั้น มาขัดเกลากิเลส ปัจจัยเหตุที่จะทำให้ยั่งยืน เมื่อพระสงฆ์และสามเณรได้เข้ารับการศึกษาคำสอนพระพุทธเจ้าจนเกิดความศรัทธาในพระรัตนตรัย เป็นที่เลื่อมใสของพุทธศาสนิกชนชาวพุทธ ยังได้การยกย่องเป็นสมณารวัด และมีหน้าที่ความรับผิดชอบต่อคณะสงฆ์ รักษาจารีตประเพณีในการเข้าบวชพระพุทธศาสนา จนทำให้สามารถพัฒนาตนเองตามพระธรรมวินัยได้ดีขึ้นตามลำดับจนทำให้สามารถดำรงสมณะเพศให้ยั่งยืน

อุปสรรคในการดำรงสมณะเพศไม่ยั่งยืน สาเหตุจากพฤติกรรมการใช้ปัจจัย 4 ส่งผลให้เกิดปัญหาสุขภาพที่ไม่แข็งแรง และขาดการดูแลจากคณะสงฆ์ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่พระสงฆ์ต้องดูแลรอบคอบ คือ บิดา มารดา ที่ส่งเสริมให้บุตรได้มาบวชในพระพุทธศาสนา เมื่อบิดา มารดา ยังลำบากในการหาทรัพย์ ขาดบุตรสืบวงศ์สกุล ส่วนพระสงฆ์บางท่านก็เกิดจากความเบื่อหน่ายในเพศสมณะ เช่น กฎระเบียบคณะสงฆ์ กฎหมาย และกฎจารีตประเพณี เป็นต้น

การที่พระสงฆ์จะดำรงสมณะเพศให้ยั่งยืนได้ ต้องมีเหตุปัจจัยในการดำรงสมณะเพศให้ยั่งยืน การยึดหลักธรรม หลัก 4 พ คือ 1.ความเพียรระวัง คือความเบื่อหน่าย ความอยากมี อยากเป็น อยากได้ ทำให้ไม่รู้จักพอ 2.เพียรละ คือ ละเว้นจากทำความชั่วทางกาย ทางวาจาและทางใจ เพื่อไม่เป็นเหตุการถูกติเตียน ผิดกฎหมาย 3.เพียรรักษา คือ การรักษาสิ่งที่ดีงาม รักษาศีลปาฏิโมกข์ รักษาจารีตประเพณี ให้เกิดขึ้นต่อส่วนตัวและส่วนรวม 4.เพียรเจริญ คือ การทำสิ่งดีให้เจริญขึ้น โดยการสนับสนุน แก้อภัย ให้เกิดความเจริญต่อการดำรงสมณะให้ยั่งยืน ตามหลักสัมมปธาน 4 อันเป็นคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่พระองค์ทรงใช้บำเพ็ญเพียร เพื่อการบรรลุธรรมและพระองค์ก็ได้อบรมสั่งสอนพุทธสาวกและพุทธสาวิกาให้มั่นปฏิบัติด้วยจิตอันตั้งมั่นในสัมมปธานอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้พุทธสาวกและพุทธสาวิกาเข้าถึงธรรมะและนำไปสู่การบรรลุธรรม

สรุปผลการศึกษา

หลักธรรมเพื่อการดำรงสมณะเพศ ได้แก่ การปฏิบัติตามโอวาทปาติโมกข์ อันเป็นหลักการในพระพุทธศาสนา 3 ประการ คือ การไม่ทำบาปทั้งปวง การทำกุศลให้ถึงพร้อม การทำจิตใจให้บริสุทธิ์ 2.การปฏิบัติตามอุดมการณ์ 4 คือ ความอดทนอดกลั้น การมุ่งให้ถึงพระนิพพาน การไม่พึงทำผู้อื่นให้ลำบาก การพึงเป็นผู้มีจิตใจสงบ และ 3.วิธีการ 6 คือ การไม่กล่าวร้าย การไม่ทำร้าย ความสำรวมในพระปาฏิโมกข์ ความเป็นผู้รู้จักประมาณในการบริโภค การนั่งนอนในที่อันสงัด การเพียรในอธิจิต ปัจจัยและอุปสรรคในการดำรงสมณะเพศให้ยั่งยืน พระสงฆ์จะต้องดำเนินตามพระธรรมวินัย เพื่อให้ดำรงตนกำจัด อาสวะกิเลส ภายในใจโดยนำหลักธรรมนั้นมาขัดเกลากิเลส แนวทางในการดำรงสมณะเพศให้ยั่งยืน ควรยึดหลัก 4 พ คือ 1.ความเพียรระวัง คือ ความเบื่อหน่าย ความอยากมี อยากเป็น อยากได้ ทำให้ไม่รู้จักพอ 2.เพียรละ คือ ละเว้นจากทำความชั่วทางกาย ทางวาจา และทางใจ 3.เพียรรักษา คือ การรักษาสิ่งที่ดีงาม รักษาศีลปาฏิโมกข์ รักษาจารีตประเพณี ให้เกิดขึ้นต่อส่วนตัวและส่วนรวม 4.เพียรเจริญ คือ การทำสิ่งดีให้เจริญขึ้น โดยการสนับสนุน แก้อภัย ให้เกิดความเจริญต่อการดำรงสมณะให้ยั่งยืน ตามหลักสัมมปธาน 4 และพระสงฆ์จะต้องดำเนินตามพระธรรมวินัย เพื่อให้ดำรงตนกำจัด อาสวะกิเลส ภายในใจโดยนำหลักธรรมนั้น มาขัดเกลากิเลสเพื่อให้การดำรงสมณะเพศให้ยั่งยืน

อภิปรายผล

หลักธรรมเพื่อการดำรงสมณะเพศ คือการปฏิบัติตามโอวาทปาติโมกข์ ได้แก่ การไม่ทำบาปทั้งปวง การทำกุศลให้ถึงพร้อม การทำจิตใจให้บริสุทธิ์ การปฏิบัติตามอุดมการณ์ ได้แก่ ความอดทนอดกลั้น การมุ่งให้ถึงพระนิพพาน การไม่พึงทำผู้อื่นให้ลำบาก การพึงเป็นผู้มีจิตใจสงบ ด้วยการปฏิบัติตามวิธีการ คือ การไม่กล่าวร้าย การไม่ทำร้าย ความสำรวมในพระปาฏิโมกข์ ความเป็นผู้รู้จักประมาณในการบริโภค การนั่งนอนในที่อันสงัด การเพียรในอธิจิต นอกจากนี้ยึดหลักพรหมจรรย์ หลักพระวินัย และหลักพระธรรม ปัจจัยและอุปสรรคในการดำรงสมณะเพศให้ยั่งยืน พระสงฆ์จะต้องดำเนินตามพระธรรมวินัย เพื่อให้ดำรงตนกำจัด อาสวะกิเลส ภายในใจโดยนำหลักธรรมนั้นมาขัดเกลากิเลส สอดคล้องกับแนวคิดของ พื้น ดอกบัว กล่าวว่า การบวชมีจุดหมายที่จะกำจัดกิเลสทั้งปวงให้หมดไป

จะได้เป็นพระอรหันต์ ไม่ต้องมาเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏให้มืทุกข์อีกต่อไป ดังนั้นผู้ที่ออกบวชจะต้องมีใจเบื่อง่ายโลก เห็นโทษทุกข์ภัยในสังสารวัฏ จึงบวชด้วยใจเด็ดเดี่ยว มอบกายถวายชีวิตต่อพระศาสนา (พื้น ดอกบัว. 25550) และสอดคล้องกับแนวคิดของพระธรรมปิฎก ได้กล่าวว่า การบวชเป็นการแสวงหาความหมายของชีวิต ค้นหา ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิต ตลอดจนแสวงหาความสงบของจิตใจ และได้ความสุขอย่างสันติ (พระธรรมปิฎก. 2556)

สำหรับแนวทางในการดำรงสมณะเพศให้ยั่งยืน ควรยึดหลัก สัมมปธาน คือ 1.ความเพียรระวัง คือ ความเบื่อง่าย ความอยากมี อยากเป็น อยากได้ ทำให้ไม่รู้จักพอ 2.เพียรละ คือ ละเว้นจากทำความชั่วทางกาย ทางวาจา และทางใจ 3.เพียรรักษา คือ การรักษาสิ่งที่ตั้งมา รักษาศีลปาฏิโมกข์ รักษาจารีตประเพณี ให้เกิดขึ้นต่อส่วนตัวและส่วนรวม 4.เพียรเจริญ คือ การทำสิ่งเดิมให้เจริญขึ้น โดยการสนับสนุน แก้อุปสรรค ให้เกิดความเจริญต่อการดำรงสมณะให้ยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) กล่าวว่า การบวชต้องละสมบัติและวงศ์ญาติ สละสิ่งอันเป็นกังวลทุกอย่างเสีย มีชีวิตอยู่อย่างง่าย ๆ ไม่มีการ ประดับตกแต่งยั่วยวนกวนใจ ทั้งนี้เพื่อให้ใจสูงโปร่ง เป็นโอกาสให้ได้ใช้กำลังใจและเวลาทั้งหมด แสวงหาวิธีเครื่องดับทุกข์ จนบรรลุสมรรคผล มีอรรถาธิบาย เป็นที่สุด นี่คือ แก่นแท้ของการบวช

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการวิจัยประเด็นเกี่ยวกับการการดำรงสมณะเพศให้ยั่งยืน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะทั่วไปดังนี้

1.1 ส่งเสริมการศึกษาพระไตรปิฎก ให้พระสงฆ์จะได้มีความรู้ในพระธรรมวินัย และ ข้อห้ามต่างๆ อย่างน้อย 2 ปี กับพระอุปัชฌาย์ และพระอาจารย์ ที่มีความรู้ความสามารถในพระไตรปิฎก เพื่อจะแนวทางให้พระสงฆ์บวชใหม่ได้ดำรงสมณะเพศอย่างผาสุกและยั่งยืน

1.2 ส่งเสริมการปฏิบัติวิปัสสนา ให้พระสงฆ์ได้เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาเข้าอบรมโครงการวิปัสสนาจารย์ 90 วัน เพื่อจะให้พระสงฆ์ที่บวชใหม่ได้มีแนวทางในการดำรงสมณะเพศยั่งยืน

1.3 ส่งเสริมความรู้ด้านกฎหมายทั้งทางโลกและทางธรรมเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตร่วมอยู่กับสังคมอย่างผาสุก และไม่ผิดกฎหมายบ้านเมือง ก็จะดำรงสมณะเพศให้ยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยประเด็นเกี่ยวกับการการดำรงสมณะเพศให้ยั่งยืน มีเรื่องน่าสนใจในการศึกษาวิเคราะห์ต่อไปอีกหลายประเด็น โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะประเด็นสำหรับศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

2.1 การค้นคว้าวิจัยควรศึกษาและเก็บข้อมูลในด้าน สายพระที่ปฏิบัติธรรม หรือสายวัดป่า เพื่อจะได้รู้ถึงขั้นตอนการปฏิบัติธรรมตามแบบพระอริยสงฆ์

2.2 การพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์เพื่อเป็นต้นแบบใน การดำรงสมณะเพศ ศึกษากระบวนการจัดการผู้บวชใหม่ ว่าผ่านขั้นตอนการอบรมจากวัดป่า วัดที่มีระบบการอบรมพระนวกะ ได้อย่างดี

References

- พระเกษม นนทสีโล (วงศ์กิตติตระกูล). (2557). “ศึกษาวิเคราะห์ภัยของภิกษุในพระพุทธศาสนา”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก. (2556). **สอนนาค-สอนทิด: ชีวิตพระ-ชีวิตฆราวาส**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2548). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพรวแอนดีโอ.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2552). **พุทธธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวรราช แก้วพงศ์. (2543). “การละเมิดพระวินัยของพระสงฆ์ในเขตปกครองสงฆ์ ระดับอำเภอในภาคเหนือตอนบน”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระมหาสันตการณพิรุณ ปัญญาโร (วงศ์กา). (2545). “เมถุนธรรมในพระวินัยปิฎก”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเยื้อง ปั่นเหง่งเพชร. (2540). “การบริโภคน้ำปัจจัย 4 ของพระภิกษุสงฆ์ : ข้อพิจารณาทางจริยธรรม”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พุทธทาสภิกขุ. (2549). **ตามรอยพระอรหันต์**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.
- พิน ดอกบัว. (2542). **พระพุทธศาสนากับคนไทย**. กรุงเทพมหานคร: ศิลปาบรรณาการ.
- พิน ดอกบัว. (2550). **วัดและพระสงฆ์ทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศิลปาบรรณาการ.
- วสิน อินทสระ. (2530). **สาระสำคัญแห่งมงคล 3 เล่ม 2**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บรรณาการ.
- สถิติพระภิกษุสามเณร ประจำปี 2555. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.msociety.go.th/article_attach/9759/13910.pdf [20 ตุลาคม 2560].
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2543). **ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แสง จันทรงาม. (2521). **พุทธศาสนวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ทวีพิมพ์ดี.